TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. liepos 25 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 2002/47/EB – Susitarimų dėl finansinio įkaito vykdymas – Bankroto bylos iškėlimas finansinio įkaito gavėjui – Įkaito priverstinio vykdymo įvykis – Finansinio įkaito įtraukimas į bankrutuojančio asmens turtą – Pareiga reikalavimus pirmiausia tenkinti iš finansinio įkaito“

Byloje C-107/17

dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 24 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2017 m. kovo 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

UAB „Aviabaltika“

prieš

likviduojamą **AB „Ūkio bankas**“

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz (pranešėjas), teisėjai C. Vajda, E. Juhász, K. Jürimäe ir C. Lycourgos,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. sausio 18 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– UAB „Aviabaltika“, atstovaujamos advokato E. Baranausko,

– AB „Ūkio bankas“, atstovaujamos advokatų T. Bairašausko ir D. Ušinskaitės-Filonovienės,

– Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos K. Dieninio, D. Kriaučiūno, L. Bendoraitytės ir R. Butvydytės,

– Europos Komisijos, atstovaujamos J. Rius, A. Nijenhuis ir A. Steiblytės,

susipažinęs su 2018 m. balandžio 12 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: lietuvių.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2002 m. birželio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/47/EB dėl susitarimų dėl finansinio įkaito (OL L 168, 2002, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 10 sk., 3 t., p. 89), iš dalies pakeistos 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/44/EB (OL L 146, 2009, p. 37; toliau – Direktyva 2002/47), 4 straipsnio 1 ir 5 dalių bei 8 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant UAB „Aviabaltika“ ir AB „Ūkio bankas“ ginčą dėl kredito įstaigos „Ūkio bankas“ pateikto mokėjimo prašymo bendrovei „Aviabaltika“, vykdant tarp jų sudarytas sutartis dėl finansinio įkaito.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 2002/47 3 konstatuojamojoje dalyje skelbiama:

„Bendrijoje reiktų nustatyti tvarką dėl įkaito teikimo vertybiniais popieriais bei pinigais [(toliau – finansinis įkaitas)] tiek paliekant teisę į įkeistą turtą, tiek perduodant nuosavybės teises, įskaitant atpirkimo sandorius. Tai būtų indėlis ne tik į finansinės rinkos integraciją ir efektyvumą, bet ir į finansinės sistemos Bendrijoje stabilumą, tuo pačiu remiant laisvę teikti paslaugas bei laisvą kapitalo judėjimą vieningoje finansinių paslaugų rinkoje. Šioje direktyvoje dėmesys skiriamas dvišaliams susitarimams dėl finansinio įkaito.“

4 Šios direktyvos 2 straipsnio „Apibrėžimai“ 1 dalyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje naudojamų sąvokų apibrėžimai:

<...>

c) „susitarimas dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo“ reiškia susitarimą, kuriuo įkaito davėjas pateikia finansinį įkaitą kaip užtikrinimą įkaito gavėjui ar jo naudai ir pagal kurį, nustačius teisę į prievolės įvykdymo užtikrinimą, visa arba tinkama [apribota] nuosavybės teisė į finansinį įkaitą arba visos jo naudojimo teisės lieka įkaito davėjui;

<...>

f) „atitinkami finansiniai įsipareigojimai“ reiškia tokius įsipareigojimus, kuriuos užtikrina susitarimas dėl finansinio įkaito ir kurie suteikia teisę reikalauti išmokėti pinigus ir (arba) pateikti finansines priemones.

<...>

j) „likvidavimo procedūra“ reiškia kolektyvinį procesą, apimantį turto realizavimą ir atitinkamą gautų įplaukų paskirstymą kreditoriams, akcininkams ar nariams, kuris apima bet kokį administracinių ar teisminių institucijų įsikišimą, įskaitant ir tuos atvejus, kai kolektyvinė teismo byla yra nutraukiama šalims susitarus ar dėl kitos analogiškos priemonės, neatsižvelgiant į tai, ar jos kyla dėl nemokumo, ar yra savanoriškos arba privalomos;

<...>

l) „priverstinis vykdymas“ [„priverstinio vykdymo įvykis“] reiškia esminį sutarties pažeidimą ar kitą panašų tarp šalių sutartą įvykį, kuriam kilus, pagal susitarimą dėl finansinio įkaito ar įstatymo nustatyta tvarka įkaito gavėjas įgyja teisę įgyvendinti atitinkamą finansinį įkeitimą arba įsigalioja tarpusavio užskaitos sąlyga;

<...>“

5 Pagal minėtos direktyvos 4 straipsnį „Susitarimo dėl finansinio įkaito vykdymas“:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad, kilus vykdymo įvykiui, įkaito gavėjas galės realizuoti bet kokį finansinį įkaitą, pateiktą pagal sutartį, ir, priklausomai nuo sutartų sąlygų, įgyvendinti susitarimą dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, šiais būdais:

<...>

b) pinigus įskaitant ar panaudojant juos apmokėti skoloms, kylančioms iš atitinkamų finansinių įsipareigojimų;

<...>

4. Šio straipsnio 1 dalyje minėti finansinio įkaito realizavimo būdai, priklausomai nuo susitarime dėl finansinio įkaito sutartų sąlygų, negali būti vykdomi netenkinant tokių reikalavimų:

a) apie ketinimą parduoti turėjo būti pranešta iš anksto;

<...>

5. Valstybės narės turi užtikrinti, kad susitarimas dėl finansinio įkaito gali būti vykdomas nustatytomis sąlygomis, nepaisant įkaito davėjo ar įkaito gavėjo likvidavimo ar reorganizavimo proceso pradėjimo ar tęsimo.

<...>“

6 Tos pačios direktyvos 8 straipsnyje „Tam tikros netaikomos nemokumo sąlygos“ numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad susitarimas dėl finansinio įkaito, taip pat finansinio įkaito pateikimas pagal tokį susitarimą, negalėtų būti paskelbtas negaliojančiu ar niekiniu arba būti panaikintas vien tuo pagrindu, kad susitarimas dėl finansinio įkaito buvo sudarytas ar finansinis įkaitas buvo pateiktas:

a) tą dieną, kai buvo pradėta likvidavimo byla ar reorganizavimo priemonės, tačiau prieš atsirandant įsakymui ar potvarkiui dėl tokio įvykio pradžios; arba

b) per nurodytą ar nuoroda apibrėžtą laikotarpį iki tokios bylos ar priemonių pradžios arba nurodant, kad rengiamas įsakymas ar potvarkis arba imamasi kitų veiksmų, arba atsiradus kokiam nors kitam įvykiui tokios bylos ar priemonių metu.

2. Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai susitarimas dėl finansinio įkaito buvo sudarytas ar atitinkamas finansinis įsipareigojimas arba finansinis įkaitas pateikiamas likvidavimo bylos ar reorganizavimo priemonių dieną, tačiau jau prasidėjus minėtoms priemonėms, toks susitarimas juridiškai įsigalioja ir yra privalomas trečiosioms šalims tada, jei įkaito gavėjas gali įrodyti, kad jis nežinojo ar neturėjo žinoti apie likvidavimo bylos ar reorganizavimo priemonių pradžią.

<...>“

Lietuvos teisė

7 Lietuvos Respublikos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymo (toliau – Lietuvos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymas), įgyvendinančio Direktyvą 2002/47, 2 straipsnio 8 ir 32 dalyse nustatyta:

„8. Finansinio užtikrinimo neperduodant užstato nuosavybės teisės susitarimas – susitarimas, kai užstato davėjas pateikia finansinį užstatą užstato gavėjui ar jo naudai užtikrindamas užtikrinamųjų finansinių įsipareigojimų užstato gavėjui įvykdymą, bet visa arba apribota nuosavybės teisė į finansinį užstatą lieka jo davėjui.

<...>

32. Užtikrinamasis finansinis įsipareigojimas – įsipareigojimas, kurio įvykdymą užtikrina finansinio užtikrinimo susitarimas ir kuris suteikia teisę reikalauti sumokėti pinigus ir (arba) pateikti finansines priemones, ir (arba) su tokiomis finansinėmis priemonėmis susietą turtą. <...>“

8 Lietuvos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymo 9 straipsnio 3 ir 8 dalyse nustatyta:

„3. Finansinio įsipareigojimo priverstinio vykdymo įvykio atveju užstato gavėjas turi teisę finansinį užstatą, pateiktą pagal finansinio užtikrinimo neperduodant užstato nuosavybės teisės susitarimą, atsižvelgdamas į šiame susitarime numatytas sąlygas, vienašališkai realizuoti šiais būdais:

<...>

2) pinigų atveju – įskaityti arba kitaip padengti užtikrinamuosius finansinius įsipareigojimus;

<...>

8. Finansinio užtikrinimo susitarimas įsigalioja jame nustatytais terminais, nepaisant užstato davėjo ar užstato gavėjo likvidavimo procedūros arba reorganizavimo priemonių taikymo.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

9 2011 m. spalio 10 d. ir 2012 m. rugpjūčio 16 d. *Aviabaltika* ir kredito įstaiga „Ūkio bankas“ sudarė dvi garantijų išdavimo sutartis (toliau – 2011 m. ir 2012 m. sutartys), kurių pagrindu buvo išduotos garantijos *Aviabaltika* kontrahentams. *Aviabaltika* kaip savo įsipareigojimų įkaitą pateikė lėšas, esančias jos vardu Ūkio banke atidarytoje sąskaitoje.

10 2011 m. ir 2012 m. sutartyse buvo numatyta, kad į šią sąskaitą pervestos lėšos, kaip ir reikalavimo grąžinti šias lėšas teisė, perduodamos bankui kaip garantija, užtikrinanti tinkamą įsipareigojimų pagal šias sutartis vykdymą, ir turi būti laikomos finansiniu įkaitu, kaip tai suprantama pagal Lietuvos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymą.

11 Vėliau Ūkio bankas ir *Commerzbank AG* sudarė priešpriešinių garantijų sutartis, pagal kurias *Commerzbank* suteikė garantijas *State Bank of India*, o šis – galutiniams šių garantijų gavėjams, t. y. *Aviabaltika* kontrahentams. Kaip garantiją Ūkio bankas deponavo lėšas *Commerzbank* išduotų garantijų sumai.

12 2013 m. gegužės 2 d. Ūkio bankui Kauno apygardos teisme (Lietuva) buvo iškelta bankroto byla.

13 Kadangi *Aviabaltika* neįvykdė įsipareigojimų kontrahentams, kurių naudai buvo išduotos garantijos pagal 2011 m. ir 2012 m. sutartis, *Commerzbank* 2014 m. kovo 12 d. nurašė tam tikrą sumą iš Ūkio banko priešpriešinėms garantijoms užtikrinti deponuotų lėšų.

14 2014 m. spalio 28 d. Kauno apygardos teismas patvirtino *Aviabaltika* finansinį reikalavimą Ūkio bankui, į kurį įskaitytos, be kita ko, lėšos, įkeistos šiame banke kaip finansinis įkaitas pagal 2011 m. ir 2012 m. sutartis.

15 Ūkio bankas dalį *Commerzbank* nurašytų lėšų kompensavo ne bendrovės *Aviabaltika* pervesto įkaito lėšomis, bet išmoka, gauta taikant Lietuvos teisės nuostatas dėl indėlių draudimo, buvusia kitoje *Aviabaltika* sąskaitoje. Vėliau, po šio kompensavimo, jis paprašė priteisti iš *Aviabaltika* likusią sumos, mokėtinos pagal 2011 m. ir 2012 m. sutartis, dalį kartu su palūkanomis.

16 2015 m. gruodžio 14 d. sprendimu Kauno apygardos teismas patenkino šiuos prašymus. Lietuvos apeliacinis teismas 2016 m. gegužės 31 d. nutartimi paliko šį sprendimą nepakeistą. Šie teismai nusprendė, kad 2011 m. ir 2012 m. sutartys kvalifikuotinos kaip susitarimas dėl finansinio įkaito, kurio objektas buvo lėšos, esančios *Aviabaltika* vardu šiame banke atidarytoje garantijos padengimo sąskaitoje. Jų vertinimu, Ūkio bankui iškėlus bankroto bylą, šios lėšos buvo priskirtos prie bankrutuojančio banko turto ir kad šio banko teisė jomis disponuoti, remiantis šioje srityje taikytina nacionaline teise, buvo ribojama draudimo vykdyti prievoles, neįvykdytas iki bankroto bylos iškėlimo. *Aviabaltika* pateikė kasacinį skundą Lietuvos Aukščiausiajam Teismui.

17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad *Aviabaltika* ir Ūkio bankas sudarė susitarimą dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2002/47 2 straipsnio 1 dalies c punktą, ir kad priverstinio vykdymo įvykis įvyko po to, kai įkaito gavėjui (šiuo atveju – Ūkio bankui) buvo iškelta bankroto byla. Šiam teismui būtent kyla klausimas, ar įkaito gavėjas galėjo realizuoti šį įkaitą tam, kad galėtų iš įkaito davėjo (t. y. *Aviabaltika*) patenkinti savo reikalavimą, kuris atsirado dėl to, kad pastaroji neįvykdė pagal šią sutartį jai tenkančių finansinių įsipareigojimų.

18 *Aviabaltika* tvirtina, jog siekdamas, kad būtų patenkintas jo reikalavimas, Ūkio bankas turi, remiantis Direktyva 2002/47, be kita ko, jos 4 straipsniu, naudoti jam pervestas įkaito lėšas, bet ne kitas jai priklausančias lėšas. Be to, *Aviabaltika* mano, kad jei būtų patenkinti Ūkio banko reikalavimai, ji negalėtų išieškoti šių lėšų per bankroto procedūrą ir praktiškai turėtų antrą kartą sumokėti šiam bankui finansinio įkaito sumą. Ūkio bankas teigia priešingai – kad pagal bankų ir bankroto srityse galiojančias nacionalinės teisės nuostatas minėtos lėšos patenka į bankroto turto masę ir negali būti panaudotos savo reikalavimams padengti. Jis priduria, kad pagal šią direktyvą, kaip finansinio įkaito gavėjas, jis turi teisę, bet ne pareigą naudoti šiuo pagrindu suteiktas lėšas ir gali pasirinkti patenkinti savo reikalavimą iš kito *Aviabaltika* turto.

19 Pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktą informaciją lėšų, kaip finansinio įkaito, pervedimas į banko sąskaitą leido užtikrinti teisę išmokėti šias lėšas, nes minėtų lėšų nuosavybės teisė perėjo bankui. Be to, bankų ir bankroto srityse taikytinos nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis rėmėsi pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, yra taikomos pagrindinėje byloje nagrinėjamai situacijai, be kita ko, draudimas vykdyti bet kokį bankroto bylos iškėlimo momentu dar neįvykdytą finansinį įsipareigojimą, o tai prieštarautų šio įkaito realizavimui ir gavėjo veiksmingam jo naudojimui. Šis teismas pažymi, kad jei davėjas dėl šio neįvykdymo privalėtų įvykdyti savo atitinkamus finansinius įsipareigojimus kitomis lėšomis, jo galimybes atgauti įkaitą ribotų nuostatos bankroto srityje.

20 Šiomis aplinkybėmis Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji įpareigoja valstybes nares nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kurio pagrindu finansinis įkaitas nepatenka į įkaito gavėjo (bankrutuojančio banko) bankroto turto masę? Kitaip tariant, ar valstybės narės įpareigotos nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad įkaito gavėjas (bankas) galėtų *de facto* patenkinti savo reikalavimą, užtikrintą finansiniu įkaitu (banko sąskaitoje esančiomis lėšomis ir reikalavimo teise į jas), nepaisant to, kad priverstinio vykdymo įvykis įvyksta jau pradėjus įkaito gavėjo (banko) likvidavimo procedūrą?

2. Ar Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 1 ir 5 dalys sistemiškai turi būti aiškinamos kaip suteikiančios įkaito davėjui teisę reikalauti, kad įkaito gavėjas (bankas) savo reikalavimą, užtikrintą finansiniu įkaitu (banko sąskaitoje esančiomis lėšomis ir reikalavimo teisėmis į jas), pirmiausiai tenkintų iš finansinio įkaito, ir nustatančios atitinkamą finansinio įkaito gavėjo pareigą tokį reikalavimą vykdyti, nepaisant pradėtos jo likvidavimo procedūros?

3. Jei atsakymas į antrąjį klausimą yra neigiamas, o įkaito davėjas patenkina įkaito gavėjo finansiniu įkaitu užtikrintą reikalavimą iš kito savo turto, ar Direktyvos 2002/47 nuostatos, ypač 4 ir 8 straipsniai, turi būti aiškinami taip, kad įkaito davėjui taip pat turėtų būti taikoma vienodo požiūrio į įkaito gavėjo (banko) kreditorius bankroto procese išimtis ir suteikiamas prioritetas prieš kitus kreditorius bankroto procese atgauti finansinį įkaitą?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

21 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji įpareigoja valstybes nares priimti tokias teisės normas, kurios leistų įkaito, nustatyto susitarimu dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, gavėjui patenkinti savo reikalavimą, kylantį dėl atitinkamų finansinių įsipareigojimų nevykdymo, iš šio įkaito, kai priverstinio vykdymo įvykis įvyksta jau jam iškėlus bankroto bylą.

22 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamas finansinis įkaitas patenka į bankrutuojančio Ūkio banko (įkaito gavėjo) turto masę ir dėl pagal vidaus teisę taikytino vykdymo draudimo negali būti įvykdytas siekiant faktiškai užsitikrinti jo reikalavimo patenkinimą. Todėl panašu, kad tokia situacija praktiškai įpareigoja įkaito davėją jo gavėjui antrą kartą mokėti šio įkaito, susijusio su bankroto procedūra, sumą.

23 Visų pirma iš Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 5 dalies nedviprasmiškai matyti, kad valstybės narės turi numatyti teisinį pagrindą, pagal kurį susitarimas dėl finansinio įkaito gali būti vykdomas nustatytomis sąlygomis, nepaisant įkaito davėjo ar įkaito gavėjo likvidavimo ar reorganizavimo proceso pradėjimo ar tęsimo. Šioje nuostatoje aiškiai numatytos dvi sutarties šalys, nedarant jokio skirtumo (kiek tai susiję su jos vykdymu), ar toks procesas pradėtas prieš vieną, ar prieš kitą šalį.

24 Dėl Direktyvos 2002/47 bendros struktūros ir tikslų reikia priminti, kad pagal jos 3 konstatuojamąją dalį ja siekiama skatinti finansinės rinkos integraciją ir efektyvumą, taip pat Europos Sąjungos finansinės sistemos stabilumą. Dėl to šioje direktyvoje nustatyta tvarka, kurios tikslas yra apriboti administracinius formalumus, su kuriais turi susidurti į šios direktyvos taikymo sritį patenkančiais finansiniais įkaitais besinaudojančios šalys, sustiprinti šių įkaitų teisinį saugumą nustatant, kad jiems

netaikomos tam tikros nacionalinės teisės nuostatos bankroto srityje, siekiant apsaugoti finansinį stabilumą ir sumažinti neigiamos įtakos poveikį tuo atveju, kai viena sandorio šalis nevykdo įsipareigojimų pagal susitarimą dėl finansinio įkaito (šiuo klausimu žr. 2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Private Equity Insurance Group*, C-156/15, EU:C:2016:851, 23 punktą).

25 Šiame kontekste atsižvelgiant į minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalį, kurioje nustatyta, kad finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, gavėjas turi galėti realizuoti pateiktą finansinį įkaitą šioje dalyje aprašytais būdais, Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal šią tvarką šiam finansiniam įkaitui suteikiama lengvata, palyginti su kitomis įkaito rūšimis, kurios nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Private Equity Insurance Group*, C-156/15, EU:C:2016:851, 25 ir 50 punktus).

26 Reikia pažymėti, kad byloje, kurioje priimtas tas sprendimas, Teisingumo Teismo buvo klausiama tik to, ar Direktyva 2002/47 turi būti aiškinama taip, kad ja minėtų įkaitų gavėjams suteikiama teisė juos realizuoti, nepriklausomai nuo bankroto bylos iškėlimo įkaito davėjui. Vis dėlto, kadangi, kaip matyti iš šio sprendimo 23 punkto, šios direktyvos 4 straipsnio 5 dalyje nedaroma skirtumo pagal tai, ar bankroto byla iškelta įkaito davėjui, ar įkaito gavėjui, minėta direktyva turi būti aiškinama taip, kad pagal joje įtvirtintą tvarką teisė realizuoti šiuos įkaitus suteikiama ir finansinių įkaitų gavėjams, neatsižvelgiant į tai, ar jiems iškelta bankroto byla.

27 Taigi, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 85 punkte, Direktyva 2002/47 siekiama nustatyti konkrečią teisinę tvarką dėl susitarimo dėl finansinio įkaito, kuri prisidėtų prie Sąjungos finansinės sistemos stabilumo.

28 Šios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies aiškinimas, kad susitarimas dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, taptų neveiksmingas dėl įkaito gavėjui iškeltos bankroto bylos, pastarajam neleidžiant veiksmingai patenkinti savo reikalavimą iš šio įkaito, ir įpareigojantį įkaito davėją faktiškai antrą kartą sumokėti minėto įkaito sumą, prieštarautų tiek šio straipsnio tekstui, tiek Direktyvos 2002/47 tikslams. Iš tiesų dėl tokio aiškinimo šis susitarimas didele dalimi netektų savo poveikio ir tam tikrais atvejais galėtų sukelti finansinių problemų šiam įkaito davėjui, priešingai tikslui sumažinti neigiamą poveikį, kai viena iš šalių nevykdo įsipareigojimų.

29 Reikia pridurti, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 59 ir 60 punktuose: kadangi Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 5 dalyje nenustatyta, kaip turėtų būti išsaugotas finansinio įkaito veiksmingumas, nepriklausomai nuo bankroto bylos iškėlimo, valstybės narės turi numatyti tokį veiksmingumą galinčias užtikrinti tinkamas priemones, tarp kurių gali būti priemonė, pagal kurią finansinis įkaitas nepatenka į įkaito gavėjo turto masę.

30 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji įpareigoja valstybes nares priimti tokias teisės normas, kurios leistų įkaito, nustatyto susitarimu dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, gavėjui patenkinti savo reikalavimą, kylantį dėl atitinkamų finansinių įsipareigojimų nevykdymo, iš šio įkaito, kai priverstinio vykdymo įvykis įvyksta jam jau iškėlus bankroto bylą.

Dėl antrojo klausimo

31 Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 1 ir 5 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal jas įkaito, nustatyto susitarimu dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, gavėjui nustatyta pareiga savo reikalavimą, kylantį dėl šiame susitarime numatytų finansinių įsipareigojimų neįvykdymo, patenkinti visų pirma iš šio įkaito.

32 Dėl šio 4 straipsnio visų pirma reikia pažymėti, kad jo 1 dalyje esanti frazė „įkaito gavėjas galės realizuoti“ reiškia, kad kilus įvykiui, lemiančiam finansinio įkaito realizavimą, įkaito gavėjas turi veikiau galimybę realizuoti šį įkaitą, bet ne pareigą. Be to, minėto straipsnio 1 ir 5 dalyse esančios formuluotės „priklausomai nuo sutartų sąlygų“ ir „nustatytomis sąlygomis“ parodo Direktyvoje 2002/47 teikiamą prioritetą sutarties sąlygoms.

33 Taigi, kaip savo išvados 74 punkte nurodė generalinis advokatas, matyti, kad minėta nuostata siekiama, kad susitarimas dėl finansinio įkaito būtų vykdomas teikiant pirmenybę tarp šalių sutartoms sutarties sąlygoms.

34 Antra, dėl Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 1 ir 5 dalių konteksto reikia konstatuoti, kad šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies l punkto, kuriame „priverstinio vykdymo įvykis“ apibrėžiamas kaip „esminis sutarties pažeidimas ar kitas panašus tarp šalių sutartas įvykis“, kuriam kilus „įkaito gavėjas įgyja teisę įgyvendinti“ finansinį įkaitą, formuluotė patvirtina tarp šalių sutartų sąlygų svarbą. Ši svarba taip pat išplaukia iš kitų minėtos direktyvos nuostatų, kaip antai jos 4 straipsnio 4 dalies, kurioje daroma nuoroda į „susitarime dėl finansinio įkaito sutartas sąlygas“.

35 Esant šioms sąlygoms Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 1 ir 5 dalimis siekiama, kad susitarimas dėl finansinio įkaito būtų vykdomas teikiant pirmenybę tarp šalių sutartoms sąlygoms, tačiau laikantis šio sprendimo 24 punkte primintų šios direktyvos tikslų.

36 Dar reikia pažymėti, kad, nesant šį klausimą reglamentuojančių sutarties sąlygų, iš šių tikslų išplaukia, kad įkaito gavėjas savo reikalavimą turi patenkinti visų pirma iš tuo tikslu pateikto įkaito, prieš jį nukreipdamas į įkaito davėjo kitą turtą. Iš tiesų toks reikalavimas, kiek jis leidžia įkaito davėjui praktiškai antrą kartą nemokėti šio įkaito sumos, atitinkančios jo skolą, padeda išvengti neigiamo poveikio įkaito gavėjo bankroto atveju.

37 Konkrečiai kalbant apie pagrindinėje byloje nagrinėjamą situaciją, panašu, kad iš nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodytų aplinkybių, visų pirma iš 2011 m. ir 2012 m. sutarčių 6.3 punkto, kuriame numatytas finansinis įkaitas, „kuriuo užtikrinamas kliento prievolių, atsirandančių pagal sutartį, tinkamas įvykdymas bankui“, matyti, jog įkaito gavėjas savo reikalavimą, prieš patenkindamas jį iš įkaito davėjo kito turto, pirmiausiai turi patenkinti iš finansinio įkaito, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

38 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2002/47 4 straipsnio 1 ir 5 dalys aiškintinos taip, kad pagal jas įkaito, nustatyto susitarimu dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, gavėjui nenustatyta pareiga savo reikalavimą, kylantį dėl šiame susitarime numatytų finansinių įsipareigojimų neįvykdymo, patenkinti visų pirma iš šio įkaito.

Dėl trečiojo klausimo

39 Savo trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 2002/47, konkrečiai jos 4 ir 8 straipsniai, turi būti aiškinama taip, kad jei įkaito, sudaryto pagal susitarimą dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, gavėjas patenkino savo reikalavimą, atsiradusį dėl atitinkamų finansinių įsipareigojimų neįvykdymo, iš įkaito davėjo kito turto, ne iš įkaito, šiam įkaito davėjui per šio įkaito gavėjo bankroto procesą turi būti suteikta pirmenybė prieš kitus kreditorius, kad galėtų jį atgauti.

40 Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją prašymas priimti prejudicinį sprendimą grindžiamas ne galimybe gauti konsultacines nuomones bendrais ar hipotetiniais klausimais, bet poreikiu veiksmingai išspręsti su Sąjungos teise susijusį ginčą (2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Private Equity Insurance Group*, C-156/15, EU:C:2016:851, 56 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

41 Šiuo klausimu, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 93 punkte, pagrindinėje byloje nagrinėjamas Ūkio banko ir *Aviabaltika* ginčas dėl tarp jų sudarytų 2011 m. ir 2012 m. sutarčių vykdymo ir nenagrinėjama Ūkio bankui iškeltos bankroto bylos eiga. Iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytų aplinkybių nematyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas būtų gavęs prieš šį banką nukreiptą priešpriešinį ieškinį dėl finansinio įkaito grąžinimo arba kad jo, vykstant šiam bankroto procesui, būtų prašoma išnagrinėti klausimus dėl su šiuo įkaitu susijusio *Aviabaltika* reikalavimo Ūkio bankui.

42 Be to, šiame prašyme nepateikta informacijos dėl nacionalinės teisės nuostatų, kurias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo atsakymą, prireikus galėtų taikyti, siekdamas išnagrinėti jam pateiktą ginčą, ir kurios galėtų turėti įtakos kreditorių eiliškumui šiame procese, buvimo ar jų turinio.

43 Atsižvelgiant į tai reikia konstatuoti, kad trečiasis klausimas yra hipotetinis, todėl laikytinas nepriimtinu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

44 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **2002 m. birželio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/47/EB dėl susitarimų dėl finansinio įkaito, iš dalies pakeistos 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/44/EB, 4 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji įpareigoja valstybes nares priimti tokias teisės normas, kurios leistų įkaito, nustatyto susitarimu dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, gavėjui patenkinti savo reikalavimą, kylantį dėl atitinkamų finansinių įsipareigojimų nevykdymo, iš šio įkaito, kai priverstinio vykdymo įvykis įvyksta jam jau iškėlus bankroto bylą.**

2. **Direktyvos 2002/47, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/44, 4 straipsnio 1 ir 5 dalis reikia aiškinti taip, kad pagal jas įkaito, nustatyto susitarimu dėl finansinio įkaito, kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo, gavėjui nenustatyta pareiga savo reikalavimą, kylantį dėl šiame susitarime numatytų finansinių įsipareigojimų neįvykdymo, patenkinti visų pirma iš šio įkaito.**

von Danwitz Vajda Juhász

Jürimäe Lycourgos

Paskelbta 2018 m. liepos 25 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Kancleris
A. Calot Escobar

Ketvirtosios kolegijos
pirmininkas
T. von Danwitz